NADIA CERASELA ANIȚEI

universitară

Carte

DREPTUL FAMILIEI

Conform Noului Cod civil

Editura Hamangiu 2012

II h2 h8 d1

Dr. Nadia Cerasela Aniţei
Conferenţiar universitar la Facultatea de Drept,
Universitatea „Petre Andrei" din Iaşi
Avocat în Baroul Iaşi

Dreptul familiei

C-291684Z

291684
UNIVERSITATEA
"DUNĂREA DE JOS" GALAŢI
BIBLIOTECA 2

Editura Hamangiu
2012

Cuprins

Capitolul I. Noțiuni generale despre familie și dreptul familiei 1
Secțiunea 1. Familia 1
§1. Noțiune 1
§2. Caractere și funcții 2
2.1. Caractere juridice 2
2.2. Funcțiile familiei 3
Secțiunea a 2-a. Dreptul familiei 3
§1. Definiție și obiect 3
1.1. Definiția dreptului familiei 3
1.2. Obiectul dreptului familiei 4
1.2.1. Raporturile de căsătorie 4
1.2.2. Raporturile care rezultă din rudenie 4
1.2.3. Raporturile care rezultă din adopție 5
1.2.4. Raporturi asimilate de lege, sub anumite aspecte, cu raporturile de familie 5
§2. Izvoarele dreptului familiei 5
§3. Principiile generale care guvernează relațiile de familie 6
3.1. Principiul căsătoriei liber consimțite între soți 7
3.2. Principiul ocrotirii căsătoriei și familiei 8
3.3. Principiul egalității în drepturi a copiilor 9
3.4. Principiul respectării și promovării cu prioritate a interesului superior al copilului 10
3.5. Principiul protecției copiilor și tinerilor 11
3.6. Principiul exercitării drepturilor și al îndeplinirii obligațiilor părinteşti față de copii 11
3.7. Principiul egalității în drepturi a soților 12
3.8. Principiul acordării sprijinului moral și material reciproc între membrii familiei 13
3.9. Principiul monogamiei 14
§4. Legătura dreptului familiei cu alte ramuri de drept 15

Capitolul al II-lea. Logodna și instituția căsătoriei 18
Secțiunea 1. Reglementarea juridică a logodnei 18
§1. Noțiunea de logodnă în vechiul drept românesc 18
§2. Reglementarea instituției logodnei în noul Cod civil 21
Secțiunea a 2-a. Noțiuni generale despre căsătorie 26
§1. Aspecte introductive 26
§2. Natura juridică a căsătoriei 28

§3. Caracterele juridice ale căsătoriei 30
Secțiunea a 3-a. Încheierea căsătoriei *31*
§1. Condiții de fond 31
1.1. Precizări preliminare 31
1.2. Diferențierea de sex 32
1.3. Vârsta matrimonială 33
1.4. Consimțământul viitorilor soți 33
1.5. Comunicarea stării sănătății 36
§2. Lipsa impedimentelor la încheierea căsătoriei 37
2.1. Considerații generale 37
2.2. Existența unei căsătorii anterioare nedesfăcute (starea de bigamie) 39
2.3. Interzicerea căsătoriei între rude 40
2.4. Interzicerea căsătoriei între rudele prin adopție 41
2.5. Interzicerea căsătoriei între tutore și persoana minoră 41
2.6. Interzicerea căsătoriei alienatului mintal și debilului mintal 42
2.7. Interzicerea căsătoriei persoanelor lipsite temporar de discernământ 42
2.8. Interzicerea căsătoriei între persoane de același sex 43
2.9. Interzicerea parteneriatelor civile între persoane de sex opus sau de același sex 43
2.10. Dovada inexistenței impedimentelor la încheierea căsătoriei 45
§3. Condiții de formă 45
3.1. Prezentare generală 45
3.2. Formalități premergătoare încheierii căsătoriei 45
3.2.1. Declarația de căsătorie 45
3.2.2. Opoziția la căsătorie 48
3.3. Formalități concomitente încheierii căsătoriei (procedura încheierii căsătoriei) 49
3.3.1. Localitatea și locul unde se încheie căsătoria 49
3.3.2. Competența ofițerului de stare civilă 49
3.3.3. Încheierea căsătoriei 50
3.3.4. Solemnitatea și publicitatea încheierii căsătoriei 51
3.3.5. Momentul încheierii căsătoriei 51
3.4. Formalități ulterioare încheierii căsătoriei 52
3.4.1. Întocmirea actului de căsătorie 52
3.4.2. Dovada căsătoriei 52
Secțiunea a 4-a. Nulitatea căsătoriei *53*
§1. Noțiune și clasificare 53
§2. Cazuri de nulitate absolută 54
§3. Cazuri de nulitate relativă 56

§4. Regimul juridic al nulității căsătoriei 57
§5. Efectele nulității căsătoriei 59
Secțiunea a 5-a. Căsătoria putativă 61
§1. Noțiune și condiții 61
§2. Efecte 61

Capitolul al III-lea. Efectele căsătoriei 63
Secțiunea 1. Considerații introductive privind efectele juridice ale căsătoriei 63
§1. Noțiunea de efecte juridice ale căsătoriei 63
§2. Efectele personale ale căsătoriei 64
2.1. Considerații generale 64
2.2. Reglementarea relațiilor personale între soți 65
§3. Relațiile patrimoniale dintre soți 69
Secțiunea a 2-a. Considerații generale privind regimul matrimonial 71
§1. Noțiunea de regim matrimonial 71
§2. Clasificarea regimurilor matrimoniale 74
2.1. Precizări prealabile 74
2.2. Regimul primar imperativ 74
2.3. Regimul comunității legale 76
2.4. Regimul comunității convenționale 78
2.5. Regimul separației de bunuri 79
§3. Natura juridică a regimului matrimonial 80
§4. Obiectul regimurilor matrimoniale 82
§5. Principiile regimurilor matrimoniale 83
§6. Începutul și sfârșitul aplicării în timp a regimului matrimonial 84
§7. Libertatea alegerii regimului matrimonial 86
§8. Modificarea (mutabilitatea) regimului matrimonial 88
§9. Efectele regimului matrimonial 90
§10. Încetarea regimului matrimonial 90
§11. Lichidarea regimului matrimonial 91
§12. Organizarea și funcționarea Registrului național notarial al regimurilor matrimoniale și procedura de înscriere și consultare a acestuia 92

Capitolul al IV-lea. Încetarea și desfacerea căsătoriei 96
Secțiunea 1. Încetarea căsătoriei 96
§1. Noțiune și cazurile de încetare a căsătoriei 96
§2. Efectele încetării căsătoriei 97
Secțiunea a 2-a. Desfacerea căsătoriei 98
§1. Noțiune 98
§2. Sisteme sau concepții juridice despre divorț 99

§3. Reglementarea divorțului în noul Cod civil 100
3.1. Cauzele și motivele de divorț 100
3.2. Proceduri de divorț 101
3.2.1. Divorțul prin acordul soților 101
3.2.2. Divorțul prin procedura notarială sau pe cale administrativă 102
3.2.3. Procedura divorțului pe cale judiciară 104
3.2.4. Divorțul din culpă 106
3.2.5. Divorțul după o separare în fapt 107
3.2.6. Divorțul din cauza stării sănătății unui soț 108
§4. Procedura divorțului 108
4.1. Judecata în primă instanță 108
4.1.1. Instanța competentă 108
A. Noțiuni generale despre competență 108
B. Competența materială 109
C. Competența teritorială 110
4.1.2. Calitatea procesuală 110
A. Noțiune 110
B. Calitatea procesuală activă 111
C. Calitatea procesuală pasivă 111
D. Alți participanți la procesul de divorț 111
4.1.3. Cererea de divorț 112
A. Noțiune 112
B. Conținut 112
C. Depunerea cererii de divorț 113
D. Primirea cererii de divorț 114
E. Întâmpinarea 114
F. Cererea reconvențională 115
4.1.4. Măsuri provizorii pe timpul procesului de divorț 116
4.1.5. Prezența personală a soților 116
4.1.6. Prezența obligatorie a reclamantului 117
4.1.7. Citarea pârâtului în anumite situații 118
4.1.8. Caracterul ședinței de judecată 118
4.1.9. Regimul probelor 119
4.1.10. Actele procesuale de dispoziție ale părților 120
4.1.11. Hotărârea de divorț 120
4.2. Căile de atac împotriva sentinței pronunțate în materie de divorț 122
4.2.1. Apelul 122
4.2.2. Recursul 123
4.2.3. Contestația în anulare 123
4.2.4. Revizuirea 124

§5. Efectele desfacerii căsătoriei 124
5.1. Data desfacerii căsătoriei 124
5.2. Efectele divorțului cu privire la raporturile nepatrimoniale dintre soți 125
5.2.1. Calitatea de soț 125
5.2.2. Numele de familie după desfacerea căsătoriei 125
5.2.3. Obligația de sprijin moral, obligația de fidelitate, obligația de coabitare și obligația conjugală a soților 126
5.2.4. Cetățenia 126
5.2.5. Drepturile soțului divorțat 126
5.3. Efecte cu privire la relațiile patrimoniale dintre soți 127
5.3.1. Efecte cu privire la regimul matrimonial 127
5.3.2. Dreptul la despăgubiri 128
5.3.3. Obligația de întreținere între foștii soți 128
5.3.4. Prestația compensatorie 132
5.4. Efectele desfacerii căsătoriei cu privire la raporturile dintre părinți și copiii lor minori 133
5.4.1. Efectele desfacerii căsătoriei asupra relațiilor personale dintre părinți și copii 134
5.4.2. Efectele desfacerii căsătoriei cu privire la relațiile patrimoniale dintre părinți și copii 138
A. Contribuția părinților la cheltuielile de creștere, educare, învățătură și pregătire profesională a copilului 138
B. Alocația de stat pentru copii 138

Capitolul al V-lea. Rudenia și afinitatea 140
Secțiunea 1. Rudenia 140
§1. Noțiune și clasificare 140
1.1. Noțiuni introductive despre rudenie 140
1.2. Clasificarea rudeniei 140
§2. Gradul, întinderea, durata și dovada rudeniei 141
2.1. Gradul de rudenie 141
2.2. Întinderea rudeniei 142
2.3. Durata rudeniei 142
2.4. Dovada rudeniei 143
§3. Rudenia prin adopție 143
3.1. Noțiune, întindere și durată 143
3.2. Gradul și dovada rudeniei prin adopție 144
Secțiunea a 2-a. Afinitatea (alianța) 144
§1. Noțiune, întindere și durată 144

§2. Gradul de afinitate 145
§3. Proba şi efectele afinităţii 145

Capitolul al VI-lea. Filiaţia 146
Secţiunea 1. Aspecte generale privind filiaţia 146
§1. Aspecte generale privind filiaţia 146
1.1. Noţiunea de filiaţie 146
1.2. Clasificarea filiaţiei 147
§2. Acţiuni în justiţie referitoare la filiaţie 147
2.1. Clasificare 147
2.2. Caractere juridice 148
2.3. Dispoziţii comune privind acţiunile referitoare la filiaţie 148
2.4. Acţiunea în contestaţia filiaţiei 149
Secţiunea a 2-a. Filiaţia faţă de mamă (maternitatea) 150
§1. Noţiuni generale despre stabilirea filiaţiei faţă de mamă 150
1.1. Elementele stabilirii filiaţiei faţă de mamă 150
1.2. Modalităţile stabilirii filiaţiei faţă de mamă 150
§2. Stabilirea şi dovada maternităţii prin certificatul de naştere şi folosirea stării civile concordante 151
2.1. Certificatul de naştere 151
2.2. Posesia de stat (folosirea stării civile) 152
2.3. Concordanţa dintre certificatul de naştere şi folosirea stării civile 153
2.4. Cazurile în care se poate pune în discuţie starea civilă a copilului 153
2.5. Contestarea filiaţiei faţă de mamă ce rezultă din certificatul de naştere, eliberat pe baza înregistrării naşterii 154
2.6. Dovada naşterii în cazul adopţiei 155
§3. Recunoaşterea filiaţiei faţă de mamă 155
3.1. Noţiune şi natură juridică 155
3.2. Formele recunoaşterii 156
3.3. Capacitatea cerută pentru recunoaştere 156
3.4. Cazurile de recunoaştere 156
3.5. Copiii care pot fi recunoscuţi 157
3.6. Efectele recunoaşterii 157
3.7. Înscrierea recunoaşterii 158
3.8. Contestarea recunoaşterii 158
3.9. Nulitatea recunoaşterii 159
§4. Stabilirea filiaţiei faţă de mamă prin hotărâre judecătorească 159
4.1. Noţiune 159

4.2. Acțiunea în stabilirea filiației față de mamă 159
4.3. Situații speciale 160
4.4. Calitatea procesuală 161
4.4.1. Calitate procesuală activă 161
4.4.2. Calitatea procesuală pasivă 161
4.5. Obiectul acțiunii în stabilirea maternității 161
4.6. Termenul de introducere și proba acțiunii în stabilirea maternității 162
4.7. Efectele hotărârii prin care s-a admis acțiunea în stabilirea maternității 162
4.8. Înregistrarea hotărârii 162
4.9. Contestarea maternității ce rezultă din certificatul de naștere, eliberat pe baza hotărârii judecătorești de stabilire a filiației 162
Secțiunea a 3-a. Filiația față de tată (paternitatea) *163*
§1. Considerații introductive 163
1.1. Noțiunea de paternitate și clasificare 163
1.2. Prezumția timpului legal al concepției copilului și domeniul de aplicare 163
§2. Filiația față de tată a copilului din căsătorie (paternitatea din căsătorie) 164
2.1. Precizări introductive 164
2.1.1. Noțiunea de prezumție de paternitate din căsătorie 164
2.1.2. Clasificarea prezumțiilor de paternitate din căsătorie 164
2.1.3. Forța probantă a prezumțiilor de paternitate 165
2.1.4. Recunoașterea copilului de către tată 165
2.1.5. Nulitatea absolută și nulitatea relativă a recunoașterii de paternitate 166
2.2. Acțiuni privind filiația față de tatăl din căsătorie 166
2.2.1. Acțiunea în tăgada paternității 167
A. Precizări prealabile 167
B. Cazurile în care se poate introduce acțiunea în tăgada paternității 168
C. Tăgada paternității de către soțul mamei 168
D. Tăgada paternității de către mamă 168
E. Tăgada paternității de către pretinsul tată biologic 169
F. Tăgada paternității de către copil și de către moștenitori 169
G. Dispoziții procedurale 170
H. Efectele admiterii acțiunii în tăgada paternității 174
2.2.2. Contestarea paternității din căsătorie 175
A. Noțiune 175

B. Cazuri 175
C. Dispoziții procedurale 175
2.2.3. Conflictele de paternitate (dubla paternitate) şi soluționarea lor 177
A. Noțiunea de conflict de paternitate sau dubla paternitate 177
B. Situațiile conflictului de paternitate 177
C. Rezolvarea conflictelor de paternitate 177
D. Efectul înlăturării prezumției de paternitate a copilului născut în timpul căsătoriei 178
§3. Stabilirea filiației din afara căsătoriei (paternitatea din afara căsătoriei) 178
3.1. Noțiuni generale 178
3.1.1. Modalitățile stabilirii paternității din afara căsătoriei 178
3.1.2. Situațiile speciale de stabilire a paternității din afara căsătoriei 179
3.1.3. Cine are interes în stabilirea paternității din afara căsătoriei 179
3.1.4. Termenul de prescripție 179
3.1.5. Despăgubiri 180
3.2. Stabilirea filiației față de tată prin recunoaştere (recunoaşterea de paternitate) 180
3.2.1. Noțiune, natură şi caractere juridice 180
3.2.2. Capacitatea juridică necesară pentru recunoaştere 181
3.2.3. Copiii care pot fi recunoscuți 181
3.2.4. Formele recunoaşterii 181
3.2.5. Efectele recunoaşterii 182
3.2.6. Înscrierea recunoaşterii 182
3.2.7. Contestarea recunoaşterii de paternitate 182
3.2.8. Nulitatea sau anularea recunoaşterii de paternitate 183
3.3. Stabilirea filiației față de tată prin hotărâre judecătorească 184
3.3.1. Noțiune 184
3.3.2. Cazurile în care poate fi pornită acțiunea în justiție 185
3.3.3. Instanța competentă 185
3.3.4. Calitatea procesuală 185
3.3.5. Termenul introducerii acțiunii 186
3.3.6. Renunțarea la acțiune şi tranzacția 186
3.3.7. Aspecte probatorii 187
3.3.8. Efectele admiterii acțiunii 187
3.3.9. Contestarea paternității stabilite prin hotărâre judecătorească 188

Secțiunea a 4-a. Reproducerea umană asistată medical cu terț donator *188*
§1. Regimul filiației privind reproducerea umană asistată medical cu terț donator 188
§2. Condițiile privind reproducerea umană asistată medical cu terț donator 189
§3. Contestarea filiației în cazul reproducerii umane asistate medical cu terț donator 190
§4. Răspunderea tatălui în cazul reproducerii umane asistate medical cu terț donator 190
§5. Confidențialitatea informațiilor în cazul reproducerii umane asistate medical cu terț donator 190
§6. Raporturile dintre tată şi copil în cazul reproducerii umane asistate medical cu terț donator 191
§7. Reguli aplicabile în cazul reproducerii umane asistate medical cu terț donator 191

Capitolul al VII-lea. Situația legală a copilului 192
Secțiunea 1. Aspecte introductive *192*
§1. Noțiune, sediul materiei şi 192
§2. Principii aplicabile 192
2.1. Principiile aplicabile în materia drepturilor copilului 192
2.2. Principiile care stau la baza egalității copiilor din căsătorie cu cei din afara căsătoriei 193
§3. Drepturile copilului 194
Secțiunea a 2-a. Numele de familie al copiilor din căsătorie şi al copiilor din afara căsătoriei *197*
§1. Numele de familie al copilului 197
§2. Numele copilului din căsătorie 197
§3. Numele copilului din afara căsătoriei 198

Capitolul al VIII-lea. Obligația legală de întreținere 200
Secțiunea 1. Aspecte generale despre obligația de întreținere *200*
§1. Noțiunea de obligație legală de întreținere şi caracteristicile ei 200
§2. Persoanele între care există obligația de întreținere 201
§3. Ordinea în care se datorează întreținerea 202
Secțiunea a 2-a. Condițiile obligației de întreținere *205*
§1. Condiții privitoare la creditorul obligației de întreținere 206
1.1. Starea de nevoie 206
1.2. Incapacitatea de a munci 206
1.3. Comportarea conformă cu regulile sociale 207

§2. Condiții legale privind debitorul obligației de întreținere 208
Secțiunea a 3-a. Particularități privind persoanele între care există obligația legală de întreținere 209
§1. Obligația legală de întreținere între soți 209
§2. Obligația legală de întreținere între foștii soți 209
§3. Obligația legală de întreținere între părinți și copii 210
§4. Obligația legală de întreținere între bunici și nepoți, bunici și strănepoți 211
§5. Obligația legală de întreținere între frați și surori 211
§6. Obligația legală de întreținere între persoanele expres prevăzute de lege 211
Secțiunea a 4-a. Stabilirea, executarea, modificarea și încetarea obligației de întreținere 212
§1. Stabilirea și executarea obligației de întreținere 212
§2. Modificarea și încetarea pensiei de întreținere 215
2.1. Cauze generale 215
2.2. Cauze speciale 216

Capitolul al IX-lea. Autoritatea părintească 217
Secțiunea 1. Aspecte generale 217
§1. Noțiunea de autoritatea părintească 217
§2. Principiile generale ale autorității părinteşti 218
Secțiunea a 2-a. Drepturile și îndatoririle părinteşti 219
§1. Drepturile și îndatoririle părinteşti cu privire la persoana copilului 219
§2. Îndatoririle părinteşti privitoare la bunurile copilului 225
Secțiunea a 3-a. Exercitarea autorității părinteşti 226
§1. Precizări prealabile 226
§2. Exercitarea autorității părinteşti asupra copilului minor de către un singur părinte 227
§3. Cazuri în care exercitarea autorității părinteşti nu revine în mod egal ambilor părinți sau unui singur părinte 229
§4. Cazuri în care exercitarea autorității părinteşti revine numai în parte părinților 230
§5. Exercitarea autorității părinteşti după divorț 231
5.1. Noțiuni introductive 231
5.2. Exercitarea autorității părinteşti de către ambii părinți 232
5.3. Locuința copilului după divorț 232
5.4. Relațiile personale ale copilului cu părinții și cu alte persoane semnificative din viața sa 233
5.5. Contribuția părinților la cheltuielile de creștere, educare, învățătură și pregătire profesională a copiilor 234

Secțiunea a 4-a. Decăderea din drepturile părinteşti *235*
§1. Noțiune şi condiții 235
§2. Întinderea decăderii 236
§3. Obligația de întreținere în cazul decăderii din exercițiul drepturilor părinteşti 237
§4. Redarea exercițiului drepturilor părinteşti 237

Capitolul al X-lea. Adopția **239**
Secțiunea 1. Noțiuni generale *239*
Secțiunea a 2-a. Condițiile de fond ale adopției *241*
§1. Persoanele care pot fi adoptate 241
§2. Persoanele care pot adopta 241
2.1. Capacitatea, starea de sănătate, diferența de vârstă, condițiile morale şi materiale 241
2.2. Adopția simultană sau succesivă 242
2.3. Consimțământul la adopție 242
Secțiunea a 3-a. Efectele şi încetarea adopției *243*
§1. Efectele adopției 243
§2. Încetarea adopției 245

Bibliografie selectivă **247**